

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délbén.
Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhétig sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.
A nyilatkoztató cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzandók.

KIADÓ-HIVATAL:

Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

A... d. febr. 3.

Omnia jam fient, fieri quae posse negabam, a „Hermann. Ztg.“ ugyanis, melynek jelszava eddig az volt: „Február 26 dika vagy halál“, január 30-iki 26-dik számában, a lapja elein között telegrammhoz csatolt szerkesztői megjegyzésében, hibáztatja a ministeriumot, hogy miért ragaszkodik az oct. diplomában és febr. patensben kimondott elvekhez, és ugyanazon számú lapjában a magyar tud. akadémia közgyűlésén tartott elnöki beszédnek, egy persze, hogy az ő értelmezése szerint készült kivonattát, minden szerkesztői megjegyzés nélkül közli; az akadémia elnöke tehát inye szerint beszélt, a ministeriummal pedig nincs megelégedve. Ha nem szoktuk volna már régen meg, ott sohasem keresni logikát, a hol nincs, most azon törnők fejünk, kiként magyarázhatunk meg magunknak a „H. Ztg.“ ezen eljárását; de így csak röviden azt jegyezzük meg, hogy Schmidt Henrik ur, ki eddig, noha nem százsz, százszabb akart lenni, mint magok a százszok; most noha nem minister, ministerialisabb akar lenni magánál a ministeriumnál is, és hogy minden ember úgy értelmez holmit, a mint kedve tartja; mert ha szabad ezt Schmidt urnak tenni, ki még a 848- és 863-beli hídegnek is tetszése szerint ad értelmet, miért ne tehetné azt más is. És ha már így áll a dolog, kísértést még mi is, némely dolgokat tetszésünk szerint értelmezni vagy is magyarázni.

Mindenek felett jó jelnek tartjuk, hogy a „H. Ztg.“ nincs megelégedve a ministeriummal, mert akkor mindenesetre reánk való nézt jobb az, a mit a ministerium akar, mint az, a mit a „H. Ztg.“

Továbbá jó jelnek tartjuk, az erdélyi „Gazetta“nak, a szebeni vasut miatti feljajdulását, és annak felemlítését, hogy mit hittek a románok, midőn a Reichsrathba menést megszavazták.

Nem különben jó jelnek magyarázzuk, hogy a „Hon“ felelős szerkesztőjét és tulajdonosát, a cs. kir. katonai törvényszék, az ellenök közösen elkövetett vád alapon mindnyájuk előtt tudva levő észrevételeire indított sajtóügyi keresettől közelebből fölmentette.

Sőt jó jelként kívánjuk magyarázni még az államminister urnak az erdélyi százsz és román követek üdvözlésére october 28-kán rendezett bécsi lakomán tartott beszédét is, mely azon szavakkal kezdődött: „A mi tegnap még távol látszott, ma már valósult és erős hitként él bennünk, hogy a mi ma még nincs meg, meg fog történni“; mellőve ugyanis azon kérdést, hogy vajlon igazán valósult-e az, a mit az államminister ur is még az előtt való napon távol lenni látott, bennünk is erős hitként él, hogy a mi ma még nincs meg, meg fog történni.

E erős hitként él ugyanis bennünk, miszerint felséges uralkodónknak az october 20-án önkéntesen kiadott legkegyelmesebb intézkéréseiben tett azon ígérete, hogy a magyar koronához tartozó tartományok előbbi alkotmánya viszont helyreállítatik, valószínű fog és így a mi ma még nincs meg, meg fog történni.

E erős hitként él továbbá bennünk, hogy minekutánna felséges uralkodónk az octoberi legfelső intézményeiben, a 848-beli törvények revidisóját, nem pedig egyoldalú megsemmisítését rendelte, nemsokára el fog jönni azon idő, hogy a magyar koronához tartozó tartományok egy közös országgyűlésből fognak felséges uralkodónknak, szentesítés végett, törvényekiket fölterjeszteni, és így a mi ma még nincs meg, meg fog történni.

Részünkről is üdvözlöljük tehát az államminister ur azon mondatát, hogy a mi ma még nincs meg, meg fog történni, és hogy tovább az államminister ur szavaival éljünk, mi is azt mondjuk, hogy mind ez erős hitünk, és e hitünk abban gyökerezik, hogy felséges uralkodónk szeretete kiterjed minden néptörzsre, minden valásfelekezetre, s így a hála lelkesíteni fog minden néptörzset és valásfelekezetet arra, hogy az alkotmány császári ajándékozójának, és királyi viszont helyreállítójának, szándékait teljesítsék.

A mi az államminister ur beszédje vég szavait illeti, ugymint „verba docent és exempla trahunt“, legyen szabad annyit megjegyezni, hogy vannak még más ezekhez hasonló példabeszédek is, például „verba volant“ és „exempla sunt odiosa.“

B. G.

A német-dán kérdésről.

I.

(D) Tizenöt év óta foglalkodtatja csaknem folytonosan a német-dán kérdés Európa közfigyelmét. Mint minden ügy, mely nagyobb részben a német szövetség közbejövetele által intéztetik, úgy ez is hosszadalmas, nehezen fejlődő természetű volt, s azt lehetett hinni, hogy a németek által kedvelt diplomataizálás tárgya marad még talán hosszas időig.

De a végzet közbeszólt. A dán király magtalan halála felállítván a hercegségekre nézve az örökösödés kérdését, alkalmat nyújtott arra, hogy azon királyi ház, mely ama hercegségeket octroykál, centralisatioval s a személyi unio erőszakos felbontásával dánisálni kívánta, ma a német közvélemény által jogtalan usurpatornak tekintessek.

Fejtegettük már, hogy a német közvéleménynek nincs egészen igaza, midőn a szövetség gyűlése nemcsak Holstein és Lauenburg, de Schleswig ügyébe is avatkozni akar, holott Schleswig nem tartozik a német szövetséghez.

Most, midőn már ott a fegyver eldőrdült, midőn e kérdésnek véráldozatai hullottak el a csatatéren, s midőn e kérdés Európára s reánk magyarokra nézve fontos hatással lehet, publikisták kötelességüknek tesznek eleget, ha azt elméletileg is minél többször szellőztetjük.

E kérdés a világlapokban már egész kis irodalmat képez. Tanulmányainkban a napok történelme, a felmerült vitatkozások s az összes külföldi sajtó segít; alig szól azonban alaposabban e tárgyhöz valamelyik lap, mint a „Correspondant“, a mely e kérdésben figyelemre méltó tanulmányt hoz.

A német közvélemény szerinte ezen ügyben öt kérdést vetett fel u. m. 1) Schleswig s Holstein saját törvényeivel bíró állam, Dániától független, s csakis a személyi unio köteleivel csatoltatott ugyanazon uralkodó alá a 15-dik században. 2) A két hercegség választathatannal egyesítve van, s köz alkotmányos bir, mely a dán alkotmánytól teljesen különbözik. 3) Schleswig német hercegség, a mely éppen úgy, mint Holstein a német szövetséghez illeti. 4) A dán királyi ház fágája VII-dik Frigyesben kihaltván, Schleswig-Holstein örököse nem egy többé a dán királysággal. 5) Az 1852 máj. 8-diki londoni szerződés, habár az örökösödést glücksburgi Keresztélyre szállította, de semmi joga nem volt arra, hogy augustenburi Frigyes törvényes örökösödését megelűsítse, különben is ezen tény következményei annál inkább elesnek Németország joga előtt, mert a dánok nem tartották meg ama szerződés feltételeit.

A németek ezen állitványaira a dánok így felelnek: 1) A két hercegség a dán monarchia kiegészítő része, s attól el nem választható. 2) Holstein, a mely a német szövetség tagja, létezésének s kormányzásának saját feltételei mellett van a dán monarchiahoz csatolva, de Schleswig egyszerűen dán provincia, s ha a királyok időnként bizonyos különvált kiváltságokkal látták el, ez csak a kegy czímével bír, a melyet ők akármely tartományokra kiterjeszthettek. 3) Schleswig s Holstein közt nincs politikai unio, míg Schleswiget s Dániát a kormányzás és alkotmány elválaszthatlan egysége köti össze. 4) Németországnak nincs semmi joga Schleswig dán hercegségéhez. 5) Az örökösödési jog Dániára nézve egy, és ugyanaz, sőt 6) ha külön joggal bírna is, Holstein Dániától az örökösödésre nézve, ez Schleswigre ki nem terjed. 7) A londoni szerződés nem levén megsértve, Dánia által teljes érvénnyel bír, ugy Németországra, mint Holsteinra nézve.

Ez a két szempont, melyből világosan fejlik ki, két különböző kérdés, egyik a holsteini örökösödés, másik a Holstein és Schleswig közti unio kérdése. Németország a két kérdést mindig összezavarta egymással, Dánia pedig állhatatosan különválasztani törekedett.

Holstein meghódítva Nagy Károly által császárságának kiegészítő része lett, és a régi hercegi ház, mindaddig míg Holstein a dán királyok birtokába jutott, vazallja volt a római császárságnak. Napoleon bukása után Holstein, a mely 1806-tól 1813-ig egyszerűen a dán monarchiával egyesített, újból bekebelezetett a német szövetségbe, ellenben Schleswig, a meddig a történelem ráemlékezik, mindig dán tartomány volt, a melyvel a német császároknak mi közük sem vala.

Olykor átadták e hercegségeket a dán királyok testvéreiknek éllemi illeték gyanánt, de az birtokosaik halála után mindig visszaszállt a koronára.

A 14-dik században a dán királyok átadták Schleswiget hűbér gyanánt a holsteini grófoknak; a hercegség új urai mindent elkövettek annak germanizálására, egész annyira, hogy hűbéri köteleiket is szétszakgatták törekedtek. A dán nemességet kiűzték birtokaikból, s holsteini németeknek adományozták azokat, de a dán köznépet ki nem küszöbölhették, s nem voltak képesek a két hercegség közti politikai különbségeket kiegyenlíteni. A két hercegség eredete volt különböző. S ők hűbérben bírták Holstein a német császártól, Schleswiget pedig a dán királytól. A két hercegség fegyveres népe csak saját külön területen szolgált. Egyik a másik hercegségnek határait át nem léphette, semmi politikai egység nem volt a két terület közt.

1460-ban a holsteini ház kihaltván, az akkori törvények szerint Schleswignek egyszerűen vissza kell vala Dániára szállani, de I-ső Keresztély király a Holstein feletti uralomra vágyott, s e célra nézve hivatkozni kellett volna a holsteini nemességre, mely akkor már többnyire hűbéres gyanánt bírta a Schleswigből kiűzött nemesség birtokait. Ezen birtoklása a két hercegségben az egy nemességnek a két politikailag különvált területre nézve szoros társadalmi köteleket alakított, s a holsteini nemesség csak úgy volt hajlandó a dán királyokat Holstein urainak elismerni, ha a két hercegség Dániától egészen különvált közigazgatás alá helyeztetik. A szervezés ez alapon meg is történt, de az ezen társadalmi köteleket megerősítő okmányok csakugyan világosan kizárnak minden politikai szorosabb köteleket, s a két hercegség két külön országgyűlés alatt maradt, a Holsteiné ülésezett Bornhoevedben, a Schleswigé Urnehoevedben. Később a két országgyűlés egyesült ugyan, s a két hercegség bel-

ügyi kormányzata is egybeolvadt, de ezen egyesülés jelleme is tisztán közigazgatási s nem politikai vala. A hűbéri eskűnek az 1460-diki eskü maradt, és Schleswig dán, Holstein német törvények alatt maradt.

1721-ben Holstein Gottorp herceg Dánia ellen harcra vegyülván, az utóbbi Schleswiget meghódította s bekebelezte, engedvén annak csakugyan különvált közigazgatást, de a mely a Holsteinétől egészen el volt különítve. Ünnepléses szerződés által ugyanakkor Francia-, Angol- és Poroszország biztosíták Schleswiget Dániának kiegészítő része gyanánt. Ez idő óta csakis a társadalmi kötelék közössége létezik a két kormány közt.

1806-ban a német császárság eltörlöttetett, s a dán király megszűnván Holstein által annak hűbérese lenni, bekebelezte ezt ugyanazon feltételek mellett, mint Schleswiget; azonban a bécsi congressus rendezvén a német szövetséget, a mint fennebb is említett, Holsteint visszakebelezte.

Az egyesítési mozgalom 1816-ban mindjárt kezdetét vette, német nemesség bírván Schleswiget, habár a polgári s paraszt rend dán volt, az egyedül jogosult nemesség közös alkotmányt követelt a két hercegségnek. A frankfurti német diéta belevégülvén 1823-ban, mint végkérelmezési törvényszék úgy ítélte, hogy Holstein előbbi alkotmánya nem kielégítő, s a dán király teendője, hogy annak egy újabb s megfelelőbb alkotmányt adjon „Schleswig teljesleg kívül maradván a német szövetség“ en. Maga Porsországnak, mely 1848-ban a németeknek a dánok elleni támadása Championja volt, úgy nyilatkozott, hogy a német szövetség Schleswigre semmi esetre sem terjesztheti ki hatáskörét.

VI. Frigyes dán király törekedett a két hercegségben oly közigazgatási szervezést létesíteni, mely a közös érdekeknek megfelel, de egyszerűen fenntartja a dán korona épességének jogát. 1831- és 34-ben külön államtanácsokat állított Holsteinban és Schleswigben az 1460-diki országgyűlések alakjára. Ugyanakkor közös tartományi közigazgatást s felső törvényszéket szervezett.

Ez a most vérontás közt fenforgó kérdés rövid történelme, melyből világosan kitétnik a mit már többször állítottuk, hogy a német diétának nincs joga Schleswig ügyébe avatkozni, s hogy tulajdonkép Austria és Porsországnak csak mint a londoni szerződést aláírt hatalmak, nem mint a német szövetség tagjai lépnek fel Schleswigben, és így magokat kizárkázta, tulajdonkép utját állják, hogy a német bund egy jogtalan lépést meg ne tehessen, a mely többé nem önvédelmi, hanem valóságos foglalási célokra szolgálja.

Hivatalos értesítés a losádi ref. egyház és iskola állásáról.

A „Kolozsvári Közlöny“ folyó évi 7-dik számában V. A. aláírás alatt jelent meg egy cikk a losádi egyházzal, melyre Z. E. irt egy czáfolatot, a mint ezt a „Közlöny“ 16-ik sz. „nyilatkoztató“ soraiból kilehet hozni, mely czáfolatot a szerkesztőség, az ott megírt ok miatt nem adott ki. Nem czélom a megsértett félre nézve ezen soraimmal bírói szerepet teljesíteni, mert a miut a szerkesztőség írja, a megsértett fél magának elégtételt vehet akár a megczáfolás, akár a törvény útján.

Ugy lépek azért fel, mint a ki a losádi egyháztól írott czikk által kiasebbítette, megsértve találom anyaszentegyháznak kormányzó testületét, mintha azok a vallás és nemzetiség nagy kárára elhanyagolnák, az egyházakra, iskolákra kellő gondot és figyelmet fordítani, ebből a szempontból azért, az illető t. esperes urnak e tárgyan hozzám tett hivataos nyilatkozata nyomán kívánom a losádi egyház és iskola állásáról értesítést hirlapba igátatni.

T. Zudor Elek ur 1845-ben vette által a losádi egyházban a gondnok-ágot, még pedig üres pénzár-al; attól fogva a paplakot befedette, annak dűlő felbén levő nyugoti oldalán a kőfalat k'rakatta; az istállót, gabonást befedette, a papi telek egy részét deszka kerítésbe vére, a templomot újból vakoltatta, kimeszeltette; az iskola háznak nagyobb ablakokat vágatótt, azt kipádimentomoztatta; annak falait kiújította; a szobákat öntött kemencékkel látta el. Szóval Zudor Elek ur,

mint egyike a legbuzgóbb gondnokoknak, az egyház javát előmozdítani szent kötelességnek tartotta. Mindezen építések mellett, a mint a hozzájárult szamáradásból kitészik, az egyház jövedelméből tökéje jelenleg 1798 frt. o. é. ezenkívül van a n. Fekete Ábrahám 1000 vforint alapítványa, a mi most 420 ft. o. é. ennek kamatjával az iskola gyermekeknek könyvek és szükséges író eszközök vásároltatnak, a véghagyomány értelmében. Ezek szerint a 200 frt. évi koresomajövedelem az említett építésekre elkelhetett, a meglevő 1798 frt. töké a gondnoki helyes kezelést tanúsítja.

Az iskola állását illetőleg:

Czikirő állítása szerint 1848 előtt, magából Losádból 50-60 tanuló ment évenként a n. enyedi iskolába. Nincsen ugyan ebben lehetőség; de mégis kevés a hitelenség. Jelenleg az iskola állása a következő: jár az iskolába Losádból magából 34 fű 13 idegen tehát aitanulók száma 47; ezeken kívül van 5 leány. Tanulják mindazokat a tudományokat, melyek a népiskolákban taníthatók szoktak. A hozzájárult felkültt táblás kimutatásból kitétni a tanulók igyekezete, a mulasztási órák is pontosan fel levén jegyezve. Anyanyiban igaz van czikirőnek, hogy a tanító Szilágyi József, mint családosa apa nem lakik az iskolában, de a tanítás és tanulás óráit tanítványai között tölti el. Igaz az is, hogy a gyakorlat szerint, téli időben szokták a t. vizsgálat papok az egyházakat meglátogatni; de meglehet télen is a szamáradást nézni, az egyházi épületeket, iskolát vizsgálni.

Ha czikirő a losádi egyház tagja, joga van a szamáradást megnézni, az iskolai tanítást figyelemmel kísérni, a felfedezett hiányokat orvosolni végett, az egyházi előjárásnak följelenteni, és bizonyosan a püspök, köz. zsinat, fő consistorium orvosolni fogják azokat. A hirlapi nyilvánosságnak én is barátja vagyok; de az egyházakról illetőleg a szamáradás, tanításra nézve ne fárasztuk az olvasók figyelmét olyan czikkkel, a miben nincsen igazság, mert az olyanok leginkább sértik a főpásztorok éber figyelmét.*

Kolozsvárt febr. 8.án 1864.

Bodola Sámuel,
ref. püspök.

Egyéni nézetek a népnevelés ügyében.

(Polytás.)

Népnevelésünk ügye másik hiányát abban vélem rejteni: hogy némely községek lakóinak hiányzik a tehetség is, de sokkal inkább az akarat, készség és buzgóság e szent cél előmozdítására.

A népnevelés az államélet szerkezetébe melyen bevágó ügy lévén, látjuk is, hogy 10-12 évvel ezelőtt, minden községben leendő iskolaházak építése s azoknak tanítókali ellátása megrendeltetett. És mi eredménye lön? Az, hogy parancs következtében a szegény községek aggattak egybe valami épület-formákat, melyek minden másnak, csak éppen a nevelés szent céljának nem feleltek meg; tanítók fizetésére a nép sem kedvvel, sem tehetséggel nem bírva, sok helyeken a lett az ilyen építmények sorsa, a mi a levágtatásnak az égő kemenczéiben; más helyeken le is omladoztak, vagy sorvadásnak hagyva pusztán állanak.

Nincs célunk, nem is áll jogunkban kerdni: vajon a hatóságok figyelmét miért nem bírja e nevezetes ügy. Talán azért, mert ez kizárólagosan csak is a hitfelekezetek köréhez tartozónak tekintetik? Ezen eszmében rejlik ugyan valami, annyi t. i., hogy a jelenben létező kevés népmiveltetés is a felekezeti közti versenyzésnek köszönheti léteit. Ugye de ez így örökre nem maradhat, mert a hitbéri rendszer felbomlásával a viszonyok nagyot változtak; a „pietismus“ kedves óhaját marad ugyan, de mégis alig szólhatni ma erről úgy, mint ezelőtt csak 16 évvel is lehetett, mivel az addig gazdag pártfogók ma nagy terhet emelnek; a szellemek és jobbgyok, felszabadult független polgárok, s függetlenség díjában az államterhek alatt nagymértékben szegényednek; az egyházközségek jövedelme is csaknem 3-ad részre szállott le, így a tanítók fizetése is gyenge lábon állván, a népnevelés ügye ezek miatt hanyatlak úgy annyira, hogy lehet tudni több száz lelket számláló helységeket, melyekben az iskolázásnak még hire-helye sincs.

Ha azon községekre tekintünk, melyek az önkormányzat elvénél fogva gondoskodnak iskoláikat oly karban tartani, mely a népmiveltetésnek s az erkölcsi rend feltételeinek dicséretesen megfelel; ha azon hivatásokat ért s jól ki képzett derék tanítóinkat látjuk, kik a nevelésügy nagyszerű hrderejétől áthatva értelmes polgárokat igyekeznek nevelni

a közházának: örömmel telik el lelkünk; de ha azon számtalan községekre vetjük figyelmünket, melyekben a népnevelés számlomra méltó elhagyottságban szenvedés, keblünk elszorul, szívünk hurjait fájdalom rezgeti meg.

A népnevelés-ügy ilyen állapotában, vajon nem volna-e célszerű az egy nyelvi, de több felekezeti helységeket, hol önállólag mindenik tehetetlen, legalább közösen együtt iskolát állítani, s jó tanítókkal ellátva fentartani?

Midőn az ilyen köziskolák szükségességét több helységeinkben az anyagi és szellemi állapotok egyiránt követelik, nem akarom, hogy a magyarhoni 1848-beli törvényekre emlékezzünk; hanem az 1791-beli 26. czikk értelmében, mely „a nemzet tagjai közötti egység és kölcsönös rokonszeret megalapítása végett hozott“ kívánnám köziskoláinkat létre hozni. Ekkor könnyebb volna kevés jövedelmű, különböző hitfelekezeti lelkeseknek, énekevezeinek is a körükbe tartozó vallást-tanítást értelmes növendékek közt elvégezni, s így a népnevelésnek—igénytelen nézetem szerint—az ilyen helységeket is kedvezőbb lendületet adni.

Azon hanyagoknak nevezhető községeket illetőleg pedig, melyeknek lakóinak nem annyira tehetség, mint az akarat, készség és buzgóság hiányzik, óhajtanódom vélem, hogy az illető hatóságok, az eddiginnél sokkal eredményteljesebben rendelkezzenek, s az önjavát sem ismerő népet minden alkalmas eszközökkel az emberi rendeltetés és polgárosodás útjára lépni s azon haladni kényszerítsék, mig nem végre önszemeletre ébredvén, önként fogja teljesíteni ezen szent és nemes kötelességét. (Vége következik).

Deva, febr. 6.

Schleswig-Holstein-komité Erdélyben.

Mivel t. olvasóink között lehetnek olyanok, kik a lipcsei „Gartenlaube“-t nem ismerik, a mi egyébiránt nem nagy kár, érdekesnek látom megismertetni abból egy curiosumot. Velem is egy t. hazafi ismertette meg, előmbbe tartván a nevezett laubenak f. évi 3-dik számát. Micsoda hát az? Nem kevesebb, mint az, a mit itthon nem hallottam senkitől, nem olvastam egy lapból sem, tudni illik, hogy Nagy-Szebenben Schleswig-Holstein-komité székel. Hogy e komité harcossokat nem toborz a schleswigiek zászlói alá, azt előre is tudhatjuk a vér drága lévén, hanem pénzsegélyt gyűjt, és küldöztet. Ez is valami, miután már régen mondotta egy nagy hadvezér, hogy a hadfolytatás három dolog szükséges: pénz, pénz, pénz. Ilyen módon már, bár mint nem hitte is az ember, az erdélyi deutschland is harczol Dánia ellen. Igaz, hogy a mi száz polgártársaink szörnyű képpen hibáztatják bennük magyarokban Pesthez való ragaszkodásunkat, s a törvényhez való ragaszkodásunkért, megrogzított forradalmároknak titulálnak: mégis nem a schleswigiekhez tett pénzküldeményeket tartom curiosumnak, hanem azon különös enthusiasmst melylyel az első segélygyűjtemény Lipcsébe küldetett. érdemi teljes mérvben kíváncsiságunkat. Szórol szóra lefordítom a mint következik:

„Midőn alólt Schleswig-Holstein-komité beklüdté önnök t. szerkesztő ur (t. i. a „Gartenlaube“ szerkesztőjének) Schleswig-Holstein számára az első segélygyűjteményt, ez annak bizonyosságul (constatirung) történt, hogy bennünk százszokban — ambar távol minden kedély politikától — német szív és német érzellet van; és hogy mi dacára a Bach-féle átmeneti burocratiai kísérleteknek (Experiment) nem csökönnyösödünk annyira (verknickert), hogy fajtestvéreinkért a vállvonító számlommal egyebet ne tehetnénk.“

Ez a minden kedélytől távol álló kedélyes politika! Ez azonban még nem minden.

„Az ide mellékelt 170 frt küldemény“ — így ír tovább a komité — „magában véve csekélység“ (biz igaz az!) „de mint érzelletünk jele sokat nyom“ (ugy van!) Tapasztalni fogja ö... hogy mi dacára osztrák öntudatunknak még nem feledtük el, miként atyáink német vidékekből származtak. A n. szebeni Schleswig-Holstein-komité.“

Ime a mit itthon meg nem tudhatunk, megtanulhatjuk a lipcsei képes „Gartenlaube“-ból. B. B.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Arkon, jan. 27.

Tisztelt szerkesztőség! Már valahára a vidékünk igen közelről égető és nyugtalanító kérdés felől teljesen megnyugtató közleményre léphetek fel. Ez a bölöni és nagyajtai marhavész megszűnt. A napokban, az illető helységek előjáróságaitól a főkirálybírói hivatalhoz tett hivatalos értesítés következtében, a községeknél azok, kiknek telkein a vész

uralma alatt vésetet nem adta volt elő mágt, (mely teljes 3 hónapig folyt), a helység határáni eljárásokra marháikkal felszabadítottak; azokra nézve pedig, kiknél a vésetesek előfordultak, véglegesen vizsgáló és teljesen felszabadító vészbizottmány megjelenése a helyszínen febr. 6-ra van kitűzve. Azonban a baromvásárok fel vannak szabadulva; s ez a mindenképp pénztelen név részére egy legforróbb óhajott feloldoztatás. Valamint az utazókra nézve annyi alkalmatlansággal járó köztisztviselés és utazási kóst készlettili megfosztás nehézségei is elszűntek, miután már a kórveszes helyekről az oda rendelve volt felügyelő katonaság is behuzott.

A marhavész körüli eljárások kérdésénél Bölönbén egy sajtáságos eset merült fel. Fel volt biva tudniillik az előjáróság a vész kezdetekor, a községek kebelében marhák létszáma kimutatására; el is lön járva rendre minden telek, és istállónként a marha létszám pontosan lajstromba szedve kézbesített az illető hivatalnak. Később, miután t. i. a vész mintegy 107 darab marhát elhordott, (ide nem számítva az elitoltakat) ismételve hivatalosan felkérte a létszám kimutatása, hogy az elhullottak mennyiségét kilehessen számitani. A kimutatás megtörtént, és az előbbi kimutatással összevetettén, eredmény: a kórvesz elszűntével a községben több marha számítottott ki mintegy 190 darabbal, mint volt annak kezdetén; mi a kormányzatságnak is tudtára esvén, nagy zavart és eljárás bajoskodást idézett elő. Mint nyomozó biztos, megjelent a községbe királybíró m. Henter Sándor ur, a kérdés előadásánál kijelentve, hogy a községben sok büntetésnek kell történni, s e végre szoros nyomozásnak tétetni, mert a vész folyama alatt bevásárolt igen sok marhák gyanúja nehezedik a községre. Az előjáróság nem tudta megfektetni a talányt, holott annak okát éppen saját eljárásával idézte volt elő. Felszólalt a kérdésre az unitárius lelkész, állítva, hogy a kiszámított fölösleg éppen lehetetlen, mikor az egyének a vész folyama alatt nemhogy titkon marhák hoztak volna be másunnan, de még meglevő marháikat is örömet eladták volna barátaiknak is, csakhogy szabad legyen, s azonban a megszárszákon is mind kebl marhák vágattak ki. Vitakozás alatt szó szót hozván ki, legelső pillantással a hiba a lelkész kezébe sujtani, s így megbüntetőnek istíttetett fel, mert a második felszámítási jegyzékben egy darabbal több marháját adta fel mint az elsőben. Kinek is azon megfektetésére, hogy: mert az első felszámításakor egy bivalja a meddő csordával az erdőn volt, mely a második felszámításig eső időközben került haza az egész meddő-csorda betelérével az erdőből az istállóra, kezdett a kérdés kiderülni, melyszert az előjáróság a 300 darabnyira menő meddő csordát az első felszámításakor, minthogy az nem a faluban, hanem az erdőn volt, nem vette fel; de miután azt a késő őszi hidegek miatt tovább künn nem tarthatván, biza hajtatva istállóra helyezték, a második felszámításban már ez is felvétetett. Ez tehát a különbség, mely fel is jelentetett ugyan, de a felsőbbbség ezt csak eselálmánynak akarja tekinteni, s nem hiszen a községnek.

Himlővészünk csak nem akar szűnni, sőt már a városról falukra is kiköltözöködött, és ott nemcsak a gyermekeket és ifjakat ragadja meg, hanem még a hajlott korúakat is.

Olvassuk több vidékekről közölve a nagymértű téli hideg nehezen hordozhatását, és károsító működéseit. Nem is képzeljük, hogy azok amiót nagyitással volnának elmondva, mert hasonlókat Háromszék is érzett, és tapasztalt; például: a szajkó úgy megfázott, hogy az ágról kézzel le lehetett venni, szokása ellen megvárta az embert; az alvók bajszára éjjel a szobában jégesap fagyott; szegény nő személyek, kik nem fűthették szobáikat illelőleg, kénytelenek voltak éji szállásra szomszédokhoz folyamodni; kopasz deszka széken ülmi a fűtött szobában alig lehetett; stb. stb. Várjuk el, lesz-e az idén diótermés, mert a tapasztalat azt mondja, hogy a diótrüget, sőt agakat is a kemény tél elfagyallja, főkép ha az meleg nyárra következett! Ily mérgeesen tartott újévtől Pal napig; hanem január 14., 15. és 16 ka mégis leggonoszabb volt, sok embernek fagytak el akkor orra, füle és ujjai.

Az év végével adatott S. Sz.-Györgyön egy színjáték megkedvelők által: „A vén bakanos és fia a huszár“; a község meg volt elégedve; gyűlt a belépti díjakból (per 60 kr.) 80 frt a helybeli gymnasium javára január 17-én köszöntvén be llyefalvára — a közvéleményben nagyra emelkedett, elhalt. Errősi Mihály nyomába — t. Révai Lajos ur igen szép ünneppilyel, mint ev. ref. kezdő lelkész, azon alkalmattal táncszertély rendeztetett, mely az alföldi sziküllökődő javára hozott, 1 frtjával 120 frtot. Szép és helyes! Készül az említett gymnasium javára egy táncszertély S.-Sz.-Györgyön febr. 6-ára. Tervezve van még egy színjáték is, viszont működvelők által.

Kiss Miliály.

Ezen folyó tanodai első felévi közvizsgálatok a rom. kath. középtanodában m. h. 27-31-ig, a helvéthitűek főtanodájában pedig m. h. 28-ról f. hó 5-ig tartattak.

Az eredmény a különböző tantárgyakban előhaladásra, a szorgalmas igyekezetre és erkölcsi viseletre nézve általában véve kitűnőnek találtott.

Mind az erélyes tanárok, mind az ifjúság kétségeltelen jeleit adták a bennük helyezett várokozásnak, s ily lankadatlan kitartás mellett bátran nézhetünk a jövő elébe, melyben a szellemi és anyagi haladásnak számos bajnokait látandjuk a küzdelemre kilépni, kik a haza alkotmányos jogai hű védelmezése mellett életüket és vagyonukat feláldozni készek lesznek.

A kisdédvő egyeletnek közelebbi vasárnap nagy gyűlése volt a városház termében, a mikor is az elhunyt igazgató Molnár János helyett igazgatónak tanár Bihary Sándor, aligazgatónak főorvos tudor Knöpfler Vilmos, ugy az eddigi pénztárnok, gazda s jegyző közfelkiáltással, a választmányi tagok pedig szózatolással megválasztattak. A pénztár állása a megvizsgált számadások szerint kedvezőtlenek mondták, ezen évben 100 kisdéd részétl óvásában a derék Lajihay vezérlete mellett. Szóba jött egy alkalmas teleknek megszerzése s célszerű épülettel ellátása, mely azonban a kedvezőbb vagyoni viszonyokra kilátással jobb időkre halasztott, ezuttal a körzitetendő kimutatás végén csakis egy általános felszólítás bocsáttatván ki adakozások iránt.

A kaszinó-egylet, ugy a jótékony egylet nagy gyűlései még nem tartattak meg, pedig sok fontos kérdés volna ellátandó; azonban reméljük a vigadó napjai lejártával mindazt elintéztetni.

Farsangi mulatságaink javában folynak: voltak kaszinói, nő egyleti, tánczesmeri bálók, lesznek még a kisdédvóda, és magyarhoni inséges véreink fölsegelésére tánczvigalmak, valamint a kaszinó-egylet bushagyó kedden egy harmadik bállal zárandja be e farsangi idényt. Legnagyobb része a rendezett bálóknak köz- és jótékony czélokra lévén szánva, községünk a nagy pénzsűkség dacára ismert áldozatkészséggel járult azokhoz; a részletes eredményt később tudatandom.

Büsfy.

Az 1864-dik évi január havában az erdélyi muzeum részére beküldött adományok jegyzéke.

I. Könyvek s kéziratok: A bajor kir. akademiától „Sitzungsbercbte“ 1863. II. köt. 1 fűz. — Miklós Miklóstól „Confessio et expositio fidei Christianae“ Debreczen. 1616 8 r. Torma Károlytól 10 köt. — Velics Károlytól „De Saulcy, Essai de classification des suites monétaires Byzantines“. Avec planches. 2 kötet. — Szabó Károlytól „Therry Amade“ Attila mon-dák. Pest. 1864 — Gál Miklóstól 10 kötet könyv, 3 kötet kézirát 2 3 credeti oklevél.

II. Régiségek és érmeek: A.) adományok; ifj. Mátéfi Ferenczétl Sz. Ábrahámról egy az Ing völgyében talált bronz esakágy — Marosi Jánostól 1 Símefalván talált bronz fibula és 1 a Nyikó medrében talált gyöngyszem. — Szőcs-ey Istvántól 2 ezüst, 1 réz pénz. — Özv. Modt Endrénétl 1 ezüst pénz. — Velics Károlytól 4 arany, 69 ezüst, 498 réz pénz. — Gál Miklóstól 2 vas nyil hegy 1 vas és 1 bronz lándzsahegy, 2 vas golyó, 39 ezüst, 13 réz és 1 ón pénz. — Torma Károlytól 6 arany, 330 ezüst, 81 réz pénz. — Kőcsi Károlytól 2 nubi nyivessző. — B.) esere útján: gr. Mikó Imrétl 12 arany, 10 ezüst, 6 réz pénz. — Egger Dávidtól 65 hazai ezüst pénz.

III. Természeti tárgyak: Placsintár Jánostól 1 füles bagoly. — b. Orbán Balázstól 44 drb. székelyföldi szikla mutatóvány — gróf Halter Ferenczétl 1 mamuth fog. — Fodor Ábelétl 2 mamuth fog. — Zach Ferenczétl 1 tövis disznó, 1 tengeri disznó, 1 fekete mokus és 1 mátyás.

Közli:
Finály Henrik,
titkár.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A jövő szombaton Tóthfalusi jutalomjátéknál adják „Ernani“ című dalművet; szorgalmas ifjú baritonistánk megérdemli a közönség részvétét.

— A „P.Lloyd“-nak írják: „Schmerling államminiszter beszédében semmi sem tön oly hitást, mint a midőn érintve a multikori miniszteri cisist mondá: „csak eszászari uram szán tékaival megfeleőleg nyilváníthatom, hogy egész erőmet az alkotmánynak az egész birodalomra való kiterjesztésére áldozom. Legújabbal oly szerencsés váék, hogy eszászari monarchám részéről a legmegnyugtatóbb nyilatkozatot vettem, melyek engem ezen nehéz

feladat kivételében új bátorságra ösztönöznek. Ezzel a miniszteri crisis bekövetkezett vége van kijelentve, egyszerűen új actio kezdődik a magyar alkotmánykérdés tárgyaiban. Az államminiszterhez közelebbi körök szintén elfogadás mellett tanuszkodnak. A reichsrath egy hétnél tovább alig fog ülésezni. A főkérdések meg vannak oldva, s az államminiszter ur szabad kezét öbajt a belügyekben intézendő acióra.

— Ismét újabb politikai röpiratok jelentek meg a magyar kérdéskör. — Egyiknek címe: „Egyenlítő (Aequator) vagyis kibékülés Magyarhonban. Röpirat Kovács Károly jogtudóstól. Bécs, 1864. Kiadja Schönner Károly. Párbeszéd „az ország és szükségesség mentora“ közt, s egy „lex agraria“ javaslatával s az „Aequator“ tábori riadalomával végződik, melyet a szerző saját 1855-diki dalkosorujából kölcsönöz. A röpirat méretre is le van fordítva. A második címe: „Die wahre Rechtscontinuität in der ungarischen Frage. Wien. Wilhelm Braumüller.“ — Mindazon nyomtatványoktól, melyek a könyvkereskedésben jelennek meg a magyar kérdésre nézve, már fázunk, mert itt jelent meg Lustkandl műve is. Ugy látszik, a jelen röpirat is hasonló spiritus befolyása alatt készült, mert az egész politikai bonyodalom megoldásának módját, a Boeskaforradalom eredményéből, a bécsi békéből kiindulva, csak annak eszközlésében keresi, ha nem a magyar nyelv az ország közös hivatalos nyelve, s ha az ország „felső részeiből“ egy külön terület (tót okolia) alkotatik. Az igazgató röpirat mint látszik, a magyar nemzet hegemoniája, s Magyarországnak inegritása ellen van intézve. „P. H.“

— Kovács Lajos, a „Független“ volt szerkesztőjének röpirata némelyt is megjelent és cím alatt: „Versuch einer detaillierten Lösung der Organisations-Fragen.“ Ára 1 frt. Különösen megjegyeztük, miszerint tiszta jóvelmele a magyar inségi alapnak van szánva.

— Gr. Zelinskiné Velenceiből, hol jelenleg tartózkodik, távirati uton meghagyta arad-uradalmi igazgatóságának, hogy a szülőkölődök számára több aradi segélyegyletnek 400 o. é. forintot fizessen ki.

— A Pesten tartózkodó főurak és deánok közül többen az alföldi inség enyhítésére a nemzeti színházban, a husvéti normanapok alatt, három előadást fognak tartani; e célra ki van választva egy magyar dráma, s egy új fordított vigjáték, — a harmadik előadás énekes és plastikai akademiából álland.

— Hivatalos és félhivatalos lapok harca. A miniszteri „Botschafter“ megtámadta a hivatalos „Sürgöny“ cikkét a parlamentaris rendszerről, most meg a szintén hivatalos „Ung. Nachrichten“ támadja meg ezért a „Botschafter“-t. A „Botschafter“ azt hányja szemére a magyar lapnak, hogy nem ismeri az osztrák alkotmányt; s hozzáteszi, hogy ennél fogva célszerű lesz annak megismertetéséhez kellőleg hozzájárulni. Az „Ung. Nachrichten“ viszont azzal vádolja a „Botschafter“-t, hogy ő még kevésbé ismeri a magyar alkotmányi viszonyokat; s végül abbéli kételyét nyilvánítja, hogy bizony nem tudja, hogyan fog sikerülni a kormányának Magyarországgal, a reichsrath hozzájárulása mellett, kiegyezni, ha a reichsrathban felül talál kerekedni azon szándék, hogy meg a magyar törvénykezés önállása is megsemmisítendő.

— Császár ő Felsége Magyarországra rebesgetett utazását illetőleg, a „P. L.“-ot több oldalról Bécsből egyhangulag értesítik, hogy az a jelen politikai bonyodalom miatt a legközelebbi kedvező időig elhalasztatik.

— Egy tudós igen becses munkát nyújtván bé akadémiának, midőn eorok részéről azon kérdést intézték hozzá, mily tiszteletdíjat kívánna érte, az felel: „ti-zességek k házastest leányaim számára.“ Az akadémia, úgy hisszük — megjegyzi erre a „M. S.“ — könnyebben szolgálhatna — férjekkel, mert van elég nőtelen és fiatal tagja; házassághoz pedig a férj különben is szülésegesebb kellék, mint a kiházásítás.

— Ha ulik zágrábi bírók-örök ő emnentiája mult h 24-én papságához főpásztori levelet intézett, melyben annak fejegetésébe bocsátottik, mily módon tanusithatja a papság legméltóbban házaja iánti szeretetét.

— A Bécsben tartózkodó francia követség kancellárja Pierrót ur, Császár István szicsmesterhez, (ki, mint nemrég említettük, a francia trónörökös számára Sztármár Mihály szicsársával diszbundát és kucsmát készít), e h 12-én a következő levelet írta: „Uram! a francia követség most vevé ama tudósítást, hogy ő Felsége a császár elfogadja azon tiszteletet, melyet ön sürgetett, hogy ő Felségének, a koronaörökösnek átadhasson. Következésképp van szerencsém önt értesíteni, hogy ama szekrény, melyet ön a követséghez küldött,

de, azon futár által, ki holnap indul, el fog küldetni. Kérem önt, hogy ez újságot Sztármár urral is közölje. — Vegye ön kitűnő tisztelettem biztosítását. — A francia követség kancellárja Pierrót s. k.

— Budai Apraxin Julia grófnő párisi drámai mestere, Achille Ricourt drámai tanár, a grófnő drámai törekvéséről és haladásáról igen kedvezőleg nyilatkozik egy „Hon“ szerkesztőségéhez írt levélben: „A grófnő művészeti hajlama — mond az érintett levél — nem mindennapi fokig emelkedett. Ertelmiséggel és lelkesültséggel öly buzgalom párosít, milyennel még soha sem találkoztam. Ha így fog haladni, mint mióta szerencsés vagyok mestere lehetni, több mint valószínű, hogy elérendi a maga elé tűzött célt, melynek földadata az, hogy a drámai művészetnek, s hazája irodalmának szolgálatot tehessen.“ Aztán megemlékezően a grófnőnek éjet napallá tevő szorgalmáról, így folytatja: „Végre ő valódi művész, milyenről én mindig álmodtam, de ilyet eddig nem találtam, s legkevésbé hittem öly nőben feltalálni, ki öly osztályban született, mely kevéssé ismeri a komolyabb dolgokat, s a szellemi és anyagi fáradsalmakat. Ö semmitől sem riad vissza, mert egyedül csak a vég célját tartja szem előtt, azért él és hal. Azonban idő kell ahhoz, hogy elérhesse kitűzött nemes célját, mely minden szenvedélye, és egyedüli eszméje.

— Az eddig használt levél és újság bélyegeket, valamint a bélyeges levélborítékokat e hó végéig újjakkal váltják fel.

— A felső tiszavideki gazdasági egyelet központi segélyező bizottsága, felsőbb helyről nyert engedély mellett, az egylet területén lakó inségek javára sorsjátékot rendez. E sorsjáték alapjául, mint az „E.“-ben olvasuk, összesen 176 darab gazdasági eszköz és gép szolgál; ezek közt a fonyeremény egy Hensmann-féle cséplőgép 4 lóerőre; ezenkívül van 25 nagyobb nyeresemény, u. m. szórórósta, szecsakavágók, sorvetők, rétyaluk, kukorica-ültetők, porhanyító, kapáló-és halmazó ekék, Vidacs-féle szántó-ekék, amerikai szénagyújtó, amerikai vajkőpók. Az apróbb nyeresemények is mind hasznos kerti s gazdasági eszközök. A kibocsátott sorsjegyek száma 20,000, s darabja 50 kr-ért kapható Egerben Jentsch és Violet könyvkereskedésében, és Fekete Károly orvos úrnál. A kisorsolás a bizottsány felügyelete mellett f. évi apríl 1-én Nagy-Kállósban menend végzős, s az eredmény a lapokban közzé fog tétetni, valamint a sorsjegyek eladására főkérteknk is megküldetük.

— A december hó 14-én dühöngött vihar, közel Zimonyhoz, őt szerencsétlen hajóst vetett a Duna középeiben emelkedő zátonyra. Ott kiöltöttek 26 óráig, a nélkül, hogy valahonnan segély érkezett volna. Végre feltűnt előttük a hullámokban előtűző gőzös. Térdre omolva kiáltozott az elfagyott, félig holt nép, de a hajóról sem látta őket senki; mig végre derék hazánkfia Kolozsvári István hajós kapitány eles szeme észrevette őket, s a gőzöst oda fordítván, a szerencsétleneket megszabadítja s ápolás által mintegy öly életre ébresztette.

— A sanjagói templomlenség. A december 8-diki borzasztó szerencsétlenségről, melynek Sanjago szomorn színhelye volt s melyről a távirada már előbb jelezte tőn, most kimerítő tudósítások vannak előttünk. Egy angol könyomat lapban ezen catastrophára vonatkozólag a következőket olvasunk: „A tűz 8 órakor este tört ki. A lámpákban, melyekkel a templom ki volt világítva, (számra mintegy 20,000) szerencsétlenségre nem olaj, hanem kamfín, vagy mint önt nevezték: gas portait volt. A bold. Szűz képét a fölött főlött, félbold alakban kamfínig-láng özölle körül. Vigyázatlanságból ezen lángok egyike a díszítésül használt csinált-virágokba kapott; a jelenlevőket azonban az legkevésbé sem nyugtalanította, mitűn azt hitték, hogy sikerülni fog a tüzet hamar eloltani. A lángok eközben a templom fagerendáitág csapkodtak, a tűz csak hamar terjedni kezdett s a közelgő veszély csak akkor kezdett mutatkozni egész nagyságában. Néhányan sikerült mindjárt kezdetben menekülni, de csakhamar a legnagyobb zavar és rémület keletkezett. Mindenki az ajtók felé szietett, azonban csak a főajtó volt használható; a két oldalajtóska már éveken át miúdig zárva tartatván, még csak két ajtóska volt a szekrestye felé, melyen sikerült is a jelenlevők egy kis számának menekülni. A közönségnek mintegy ha madrésze kijutott a szabadba; azonban az ajtók rövid időn el voltak torlaszolva a szerencsétlenek által, kik egymás felé öszserogytak s mozdulatlan rakást képeztek. A templom csarnokai a kétségbeesés kiáltásaitól visszhangoztak; a tűz a templom kupoláját lángba borítá, a csilárok és lámpák lehellottak s a halállal küzdő, kifelé tolongó tömegre tüzfolyamot árasztottak. A künn levők számosan siettek segélyt nyújtani s mentő karjaikat kinyújták, hogy legalább az ajtónál öszserogyott áldozatokat kihúzhassák; azonban hasztalan

volt minden erőlködés; egy hatalmas gözgep ereje lett volna csak képes az eszméletlen lények kompakt tömegét mozgásba hozni; az egymásra halmozottak közül sokan a teher alatt, sokan a láng és füstfelhők folytán megfulltak. A templomon kívül állók, tehetetlenek lévén a segélynyújtásra, kétségbeesetten rohantak le s fel az utcákban, kezeiket összekulcsolva s hajjaikat tépve; a Plaza de la Compañia a zavarnak borzasztó jelenetét tüntette föl. Egy lovas azon gondolatra jött, hogy az ajtók bevesse karikáját, azonnal vagy tíz kéz megragadja a kötelet s a bátor és találékony férfiak sikerül lova segédemével néhány nő a karikással kibuzni; s másodszori kísérletnél azonban a kötel elszakadt s idő többé nem volt annak újjaí pótlására. Pár perc múlva a templom egész belseje tűz tüztenger volt; a nők ruhái, hajaik lángbaborulak; óriási tüznelyv csapott ki az ajtónál s a faajtószárnyak lángban állottak. A szerencsétlen áldozatok némán, fájdalomkiáltás nélkül rogytak össze, a legmélyebb halálesend állott be, csak a föllobogó lang csapkodása s a fatörny lezuhanásá zavarata meg e rémületes hallgatást. A templom izzó kemenéhez hasonlólt. Hányan veszték oda, kérdék egymástól kétségbeesetten a kiűnállók: „szazau“, mondkák egy némelyek „ezren“, jegyzék meg mások; sokkal többnek kellett lenniök, mert a Plazaen vagy az utcákban alig volt női alak látható. A való azonban borzasztóan tünt fel a maga nagyságában; néhányan félig megégve s intóztat állapotban menekültek a halál elől. Midőn a tűz végre magát fölemészte, láthatókká lőnek a templomban a hullák, fekirányos helyzetben egymásra halmozva, vagy csoportokban térdelve, azon helyzetben, a mint őket a halál utólérte; a legnagyobb rész az ajtók közelében, mások az oszlopok között, sokan a nagyharang alatt, mely a főbőjártnál öszseroldott csopontra zuhant. A lapokban közzétett névsorozatok szerint kétezerből öbök az elégettek száma. Ezeknek két harmadrésze az alsóbb néposztályból, a többiek a legelőkelőbb családokból valók. A rémülés öly nagy volt, a csapás öly borzasztó, a jelenet öly iszonyatos, hogy a catastrophát az életben maradtok lelki szemei e őtt álomkép gyanánt vonult el. A bekövetkezett éjjelen senki sem tudott aludni; sokan éjeken át nem lőtek nyugalmaikat. Alig van család Sanjagoban, mely legalább egy közeli rokonának veszteségét nem siratná. Az elhunytak egy közös sírba tétettek. A hivatalos jelentés 1800-ra teszi a tűzhalállal kimult szerencsétlenek számát.

Az Erdélybe jött m.-országi szülőkölődök számára a helybeli inségügyi fiók-bizottmányhoz befolyt adományok jegyzéke:

Belső magyar-utczai tizedből: Kozák Ede ad egyszer s mindenkorra 4 forintot Stadler Sándor 1 frt. Státszki Pál 1 frt. Izai Gyula 1 frt. Farkas Gergely 1 frt. Sztármár György 1 frt. Ifj. Pataki József 10 veka buzát és 2 frt. Henzenberger Ferencz 1 frt. Kovács Péter 1 frt. Liska József 50 kr. Irman Lajos 50 kr. Kositz 1 frt. Levkovics Samu havonként 80 kr. Hirschfeld Eliza egyszer mindenkorra 1 frt. Ince 50 kr. Engel József 1 frt. Groisné 3 frt. Kiss Mórné 1 frt. Magyar Mihály 1 veka buzát, 1 veka török-buzát és 1 frt. Andrássowszki Efraimné 1 v. buzát és egy veka török-buzát. Liehtmecker Ignátz 50 kr. Bakonyi Józsefné 35 kr. b. Incediné 10 kr. Márk Samu 20 kr. Hutfless Károly 1 frt. Bregard József 50 kr. Némethi Ferencz 1 frt. Olasz Károly 1 frt. Persián György 1 veka török-buzát. Tamási János 2 veka buzát. Ince István 1 frt. Rotarides Mihály 1 v. török-buzát. Ince Miklós 1 frt. Szász Károly 50 kr. Harasztí András 40 kr. Gyergyai Ferencz 1 frt. Schwarzel Ferencz 1 forint. Huszka József 50 kr. Dr. Jó István 1 frt. Nevelics Miklós 1 frt. Kusics Ferencz 1 frt. 369. ház szám 20 kr. Turner Károly 50 kr. Lévi Samu 50 kr. Pozler Alajosné 50 kr. 364 ház szám 30 kr. Hátsék Antal 20 kr. Leitner 20 kr. Vizi Endréné 50 kr. Berta Mihály 1 frt. Dankó János 50 kr. Liska János 1 frt. Balázs József 1 frt. Szilaj Alajos 1 frt. Schwartz 2 frt. H. M. 20 krajzárt. Klatrobtz 1 forintot o. é. (Folytatjuk.)

POLITIKAI HIREK.

Francoziaország. Páris, febr. 3. A császár nagy esendben készült a bekövetkező eseményekre. Minden tábornagyanak írt s meghívta őket hadi tanácsra. A hadügyminis-ter parancsot kapott, hogy további rendeletig senkinek se adjon szabadságit.

A „K. Z.“ egy párisi diplomatának következő nyilatkozatát közli: „Napoleon császárnak semmi sem történhetik inkább kedvére, mint a mi most északon történik. Nyugalmas időben a francia ellenzék leginkább a belügyekre fordította figyelmét, s elkezdette a helyzetet aggasztó modorban alakítani. Aztán a békében is éppen úgy szükség van szövet-

segesekre, mint háboruban; ezek pedig az utóbbi időben teljesen hiányoztak. Ha már most kiút a háboru, a császárnak éppen hasznára lesz az ő elszigetelt állása, mert oda állhat, a hová akar, s a ki őt utóljára használja, az drágán fizeti meg szövetését.“

Drouin de Lhuys egy Metternich herceggel való szóvalása közben hír szerint ezt mondotta: „Bizonyosan tudja, hogy Austria ígéretet tett Poroszországnak, hogy Holsteint s a mi még Dániától el fogna esni, a porosz monarchiába olvaszzák be. Ezért Poroszország viszont azt ígerte, hogy Austriát történő megtámadás, vagy egyéb, szintén előre kijelölt eshetőségek ellen segíteni fogja.“ Metternich herceg ez állítás valóságát a leghatározottabban tagadta, s biztosította a francia külügyminis-ter, hogy Poroszország és Austria között semmi titkos egyezmény nem létezik. Drouin de Lhuys ur, úgy látszik megnyugodott e feleleten.

Renan a „Jézus élete“ című munkájáért eddigelő 100,000 frank tiszteletdíjt vett be.

Olaszország. Turin, febr. 3. A „Gaz. mil tar“ írja, hogy az egyes tartományokbeli hadparancsnokokhoz külön parancsok mentek, hogy az ujonczok begyakorlását, a mennyire lehet, siettesse. Az 1843-i korosztály öszesírását az idén sokkal előbb be fogják végezni, mint szokás volt, s eredménye legfeljebb május első napjaiban öszse lesz állítva. Sőt még arra is történnek előkészületek, hogy bekövetkező szülésk esetében az 1844-i korosztály besorozásához is hozzá láthassanak.

A Markákban és Umbriában egész katonailag szerelik fel a nemzetőrséget. E célra naponként érkeznek fegyverekkel s egyéb felszerelési cikkekkel telt ládák a vasuton Bolognába.

A „Patrie“-nak írják Turinból, hogy az olasz kormány felszólalt vagy fel szándékszik szólalni némely erődítési munkálatok ellen, a melyeket az osztrák mérnöki kar Peschieránál, a párisi béke 4. cikkelyében megállított határponton kívül tétet.

A londoni kabinet nyilatkozatára, a melyet ez Dánia érdekében intézett a turini kormányhoz, Venosta ur azt felelte, hogy a német-dán kérdést egyelőre helyhez kötött, s tisztán csak német kérdések tekintik. Ha azonban európai kérdéssé nőné ki magát, akkor az olasz kormány ki fogna lépni tartózkodó állásából s a körülményekhez alkalmazott magatartást fogna követni.

Németország. Frankfurt, február 4. Austria és Poroszország között, a schleswig-holsteini ügyet illető egyezményen kívül, még egy titkos szerződés is jött volna létre, a mely szerint Poroszország kötelezte volna magát, hogy Holstein és Schleswig egy részének a porosz monarchiához csatlakozásért, Austriát Velence birtokában védelmezni, s ezenkívül oly esetekben is, ha Austria nem fordíthatná egész erejét kizáborura, segíteni fogja. E hírt a „Leipz. Ztg.“ is igazolja. Másfelől azt is hirdik, hogy az érintett szerződéshez Oroszország is csatlakozott. Ösztoznék Poroszország kötelezettségében s ezért neki Lengyelországot örök időkre biztosítanak. Ha ez igaz, Franciaország csak arra ébredhet fel, hogy ismét készen áll előtte a szent szövetség.

A schleswig-holsteini csatateréről. Berlin, febr. 6. Az osztrák főhadiszállásról érkezett tudósítás szerint, a Thomas-féle osztrák dandárnak egy ágyútege, a Fahrdröf mellett Kirchbergből a lollfuzsi sánczolatban levő dán ágyútelepet elhallgattatta. E hó 4-ről 5-re viradó éjen, a rohammal elfoglalt Königsbergen levő erődítményeket porosz tizenkét fontos vont ágyúkkal szertelték fel.

Hamburg, febr. 6. A mai „Hamb. Nachr.“ egy Kieiből febr. 5-e estéről szóló távirati sürgönyt közöl, a mely szerint az egész missundeí vonalnak dombos előrészt elfoglalták a poroszok. Az osztrák cs. csapatok Fohrdorf nyomultak előre. Ma pihenési nap.

Rendsburg, febr. 5. Az osztrákok és poroszok Fohrsdorfot elfoglalták s délután 4 órakor két dán sánczot földel egyenlővé tettek.

Hamburg, febr. 6. A „Wochenblatt“ jelenti Rendsburgból febr. 5-ről: Loopstedt falu 3-án elégett. A vasuti híd Örschlagnál s egyes vasut részek észak felé ismét helyre vannak állítva. Mai napig a kórházba hoztak 350 osztrák, 60 porosz és 7 dán sebesültet. Egy részét, többnyire a tiszteket a lakosok magán házaiboz szállalták el. Estére 200 Schleswigit várnak a 13-dik zászlóaljából, a kik hír szerint állottak volna.

Kiel, febr. 4. A „Hamb. Ztg.“ jelenti: Éppen most terjed az a hír, hogy a poroszok, Arnisnál a Schleien átkelve a dánok háta megé kerültek.

Kiel, febr. 6. A dánok kitűrtették Schleswiget. E városból egy polgári küldöttség érkezett Gablenz altábornagy ő exjához Lottorfba. Az altábornagy ma reggel 5 órakor elonyomult a dannevirke felé.

Egy későbbi távirat jelenti: Az osztrák cs. főhadiszállás ma reggeli 7 óráról fogva

Gottorfban van. A dánok elhagyták hadállásukat; mintegy 60 nehéz ágyú áll a sáncokban. Erélyes intézkedés van téve a dánok kergetésére Flensburg felé. Az igen nagy nehézségek és fáradság dacára, a cs. csapatokat a legjobb szellem lelkesíti; a vár előtt harsányan megjelenézték császári őfelségét. Az osztrák főhadiszállást ma még előbbre viszik közelebb az ellenséghez.

Berlin, febr. 6. A porosz főhadiszállásról jelentik: Frigyes Károly porosz koronaherceg az elmúlt éjjel Arnstúnál repülő hidat vezetett s át két hadtestével a Schleien. Röder dandárját csolnokokkal szállították át s már tovább nyomult. Négy 24 fontost foglaltak el. Veszteség semmi.

Altona, febr. 6. Több felől állítják, s az altonai indóház erkélyéről is kiküldötték, hogy Missunde be volna véve.

Kiel, febr. 6. Ma reggeli 4 órától fogva erős ágyúörgés hallszik. Tegnap 200 önkéntes hajós ment észak felé. Járutveik szokott helyeiken vannak.

Orosz- és Lengyelország. Podlachiai biztos tudósítások szerint a felkelés ott erősebb lábon áll, mint valaha, mivel a köznép is nagy rokonszenvvel van iránta s élénk részt is vesz benne.

Ujabb csatákról is értesülünk. A Marecki-féle csapatnak, a melyet most Rylski ezredes vezérel, s a mely az egykor Lelewel alatt harcolt katonákból van összealkotva, a kikezért „Lelewel gyermekei”-nek neveznek, jan. 22-én Wierzbica mellett győzelmes csatája volt. Hasonló eredménnyel csatázott Wobrowski is Krasnik mellett egy szakasz kozákkal, a kikből tízet foglyává ejtett.

A párisi lengyel bizottságban azt beszéltek, hogy a télen át elkülönítve működött felkelő csapatok febr. végével nagyobb hadtestekbe fogtak összpontosulni, hogy az oroszok bizonyos hadállásait összevágólag támadják meg, s ha a támadás sikerül, az egész népet felkeltse s az oroszokat hadműködési vonaluktól elvágyva egyes hadosztályokban verjék meg.

Konstantinápolyi hírek szerint Taczanowski Ödön volt felkelő vezér, a ki csapatjának elhagyására forradalmi bíróság elébe volt állítva, de az fementette — most Konstantinápolyban szabad csapat alakításával foglalkozik, a melyet Moldován át szándékszik Lengyelországba vezetni.

Magnan, az ugynevezett „lengyel tengerészeti” főkapitánya, 3 kis gőzzel Suchum-Kale körül cirkál.

Svédország. Stockholm, febr. 4. A svéd kormány Bécsben órást tett Schleswig megszállása ellen, s elhatározta, hogy Dániát minden erejéből segíteni fogja. E szerint Svédország is tetteles részt fogna venni a háborúban.

Olá-Moldva-fejedelemség. Bukarest, febr. 4. A törvényhozó gyűlés 47 szavazattal 3 ellen elfogadta az államtanács felállítását tárgyaló törvényjavaslatot. A hadsereg, honvédség, határőrök és darabontok szervezése feletti tanácskozást elnapolták, hogy előbb a polgárőrség felállításáról szóló törvényjavaslatot tárgyalják.

Ujabbak. Berlin, febr. 7. A „Nordd. Allg. Ztg.” elemzi Palmerston és Russell lord nyilatkozatait s megjegyzi, hogy Austria és Poroszország a londoni szerződésre vonatkozó követeléseivel még a háború kitörése előtt

állott elő, s hogy a háború a nemzetközi jog alapján megsemmisít minden szerződést.

— London, febr. 6. Az 5-dikén tartott parlamenti ülés alkalmával Palk interpellációjára a kereskedelmi miniszter oda nyilatkozott, hogy a dánok a párisi nyilatkozvány alapján a porosz hajókon levő angol terheket tiszteltben fogják tartani. Az a hír kezdett itt szál-longani, hogy az angol kormány Koppenhágába 2,000 embert fogna küldeni.

Bécsibörze Februárius 10-én: Nemzeti kölcsön 80.05. 5% Metalliques 71.90. Bank-részvény 777.—. Hitel-részvény 181.—. Váltó Londonra 119.—. Ezüst 119.10. Arany 5.72. 1860-diki Állam kölcsön 90.75.

Februárius 6-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 73.50. Erdélyi 71.35.

Bejegyzett gabnaárak a pesti gabona-csarnokban febr. 7-én.

Osztrák mérő.	Suly, font.	ft	kr.	ft	kr.
Buza bászai . . .	87 88	—	—	—	—
„ tiszai . . .	86—88	5	40	5	60
„ fehérmegyei . . .	85—87	5	25	5	55
„ békaskai . . .	85—86	5	20	5	25
Rozs . . .	77—79	3	65	3	75
Árpa serfőzésre . . .	70 71	3	10	3	20
„ étetésre . . .	65—68	2	80	2	90
Zab . . .	42 44	2	20	2	25
Tengeri . . .	82—84	3	60	3	70
Köles . . .	—	3	50	3	60
Repeze . . .	—	5	50	6	—

Alsó ausztriai mérő: vagy is két nagy véka.

Erdélyi	Tiszta búza.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Törökbúza.	Marliah. fontja.
piaczi árak:	k r a j c z á r o k b a n .					
Abrudbánya január 15.	440—400	—	—	180—170	320—300	10
Beszterce 26.	300	180	—	130	180	9
Brassó 29.	294	154—148	146—132	100 94	154	13
Dézs február 2.	320—300	230—210	—	150—130	220—210	11
K. Fehérvár január 30.	405	280	—	180	224	12
Kolozsvár február 4.	175	130	—	73	125	14
M.-Vásárhely február 4.	350—320	240—210	—	112	198	10
N.-Enyed 4.	336—316	168—120	—	168—120	200	12
Szamosújvár február 8.	360—320	230—220	—	130—120	230—220	12
Szászváros január 2.	400—380	300—280	—	120—110	225—220	11
Sz.-Régen február 4.	330—300	210—200	180 160	130—120	200—192	12
N.-Szeben 5.	360—307	213—200	—	147—133	220 107	14
Sz.-Udvarhely január 28.	320—310	112—105	—	88 80	122	9
Torda február 6.	346—330	240—230	160—150	146—140	214—105	10

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL.

SZENT TÖRTÉNETEK

az ó és új szövetségéből bibliai mondatokkal szerkesztve. Iskolai használatra írta **Turbucz Ferencz**, dézsi kisdedővő. A szövegbe nyomott számos fametszetekkel. Kemény kötésben 30 kr.

UTIRAJZOK.

Írta Zombori Gedő.

I-ső kötet: Magyarország, Austria, Morva és Csehország, Németország, Holland, Belgaföld, Angolország.

II-k kötet: Franciaország, Schweiz, Savoya és schweitzzi határhegyek, Olaszország, Krajna, Karantán és Steierország.

A két kötet ára 2 frt.

A VEGYTAN ISKOLÁJA

Dr. **Stöckhardt** után dolgozta **Berde Áron** természettudományok tanára és a magy. tud. akadémia I. tagja.

Második átdolgozott kiadás.

Ára 2 frt o. é.

ERDÉLY a rómaiak alatt.

Kútfők nyomán írta **Wass József**, kegyes szerzetbeli áldor, gymnasiumi tanár, s a magyar tudományos akadémia levelező tagja.

Az Erdélyi Múzeum-Egylet által a HAYNALD-díjjal jutalmazott pályamunka.

Erdély térképével.

Ára 1 frt 50 kr. oszt. értékben.

TÖRTÉNELMI GYÖNGYÖK.

Gyűjté s betűrendes sorba raká

KISS MIHÁLY, unitárius esperes és árkosi pap.

Ára kemény kötésben 1 frt 60 kr.

Tájékoztató urbéri ügyekben.

Különös tekintettel 1854. Junius 21-ikén Erdélyre nézve kiadott legfels. csász. nyílt parancs 3. 16. 17 és 18 §-ra.

Írta **A. Dorgó Gábor**.

Ára 70 kr.

FALI NAPTÁR 1864-dik szökő évre

katholikus és protestans, görög-orosz, és izraelita naptárral, bélyeg-illeték táblákkal, a kolozsvári cs. kir. levél- és szekérposta, valamint a Biasini gyorskocsi menetrendével ellátva.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. o. é.

Haszonbéri hirdetmény.

A nagyenyedi ref. főtanodának az enyedi partakon levő **fűrészmalma** s azzal egy területen kapcsolatban álló **cserépcsúre** és **téglalető helye**, azokhoz szükségelt épületekkel, lakó házakkal s égető kemencével, cserép szárazsító 30 öl hosszúságú színnel, legelővel ellátva, 6 egymástán következő évekre folyó évi ápril. 24-én kezdve haszonbérbe adatik. A vállalkozók 100 frt. bántapénzzel magokat ellátva jelenjenek meg folyó évi **martius 17-én** délelőtti 9 órákor a főtanoda helybeli udvarbírói szállásán tartandó árverésre. N.-Enyed 1864 febr. 5-én.

Haszonbéres jöszög.

A Pásztohy Albert-féle **bábohalmi** jöszög: udvarház, mindennemű gazdasági épületek, a hozzá tartozó kútsók, különösen bő termései szőlőkkel együtt, folyó évi ápril 24-től kezdve 6 évre haszonbérbe adandó. Értekezhetni személyesen vagy bérmentes levél által t. **Ujfalvi József** urral Székelyföldön.

Haszonbéri hirdetmény.

Bors Albert és neje Zámbo Juliánának m.-csányi határon mintegy 370 bold tagosított birtokok, haszonbérbe kiadó, mi is nagyobb részt kaszáló és legelő; bővebb értekezést lehet kapni a tulajdonosoknál belső-kerályutca, 568-dik számú háznál.

Folyó 1864-ik év február végén

történik a bádeni vasutpálya államnyeremény sorshuzása. **Ezen sorsjegyek eladása minden államban törvényesen meg van engedve.**

Főnyeremények: 14-szer 50,000 ft, 54-szer 40,000 ft, 12-szer 35,000 ft, 23-szor 15,000 ft, 35-ször 10,000 ft, 40-szer 5,000 ft, 58-szor 4,000 ft, 366-szor 2,000 ft, 1944-szer 1,000 ft, 1777-szer 250 ft, legkisebb nyeremény 48 ft. **Az egész nyereményösszeg tészen 400,000 forintot.**

Egy sorsjegy ára a felebbi tuzásra 8 ft. 6 együttes n 15 ft o. é. **A hivatalos sorshuzás** a lajstromok, valamint játéktérvek mindenkin k **ingyen és bérmentesen** szolgáltatnak ki.

A szives megrendelések készpénz beküldés mellett legpontosabban teljesíttetnek.

Ifj. **LINDHEIMER JAKAB** állampapír kereskedése, majnai Frankfurtban.

Kiadó vendéglő.

Báró Bánffy Dánielnek **Tövisen**, a város piacán, az országút mellett fekvő **vendéglője** a hozzá tartozó istállókkal, színnel s más épületekkel együtt folyó évi szent-György naptól kezdve haszonbérbe adandó. Értekezhetni iránta **Diódon** tisztartó Geréb Györggyel; Kolozsvárt a tulajdonossal.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelyt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelyt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön, **Vokál Jánosnál** Nagyenyeden, **Sindel Károlynál** Brassóban

k a p h a t ó:

Az erdélyi múzeum-egylet évkönyvei

I-ső kötet: 1860—61. 4-rét (26. 158 l.) 1 frt 70 kr.
II-dik kötet: 3 rajztáblával. 1862—63. 4-rét (147 l.) 1 frt 60 kr.

Külön is kaphatók.

I-ső kötet: 1-ső füzet — frt 30 kr.
„ 2-dik füzet — „ 40 „
„ 3-dik füzet 1 „ — „
II-dik kötet: 1-ső füzet — „ 80 „
„ 2-dik füzet — „ 80 „

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)